

**Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu „wiedza o społeczeństwie” dla klasy 2 liceum ogólnokształcącego i technikum
(do programu nauczania „W centrum uwagi. Zakres rozszerzony”)**

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny:				
	konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
	2	3	4	5	6
I. Państwo, polityka, demokracja					
Temat lekcji: Instytucja państwa					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy państwa ▪ funkcje państwa ▪ rodzaje władzy ▪ legitymizacja władzy ▪ teoria genezy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia trzy podstawowe cechy/atrybuty państwa [terytorialność, suwerenność, przymusowość]; ▪ rozpoznaje i wymienia różne rodzaje władzy; ▪ wymienia podstawowe teorie dotyczące genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ wymienia podstawowe funkcje państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje klasyczną definicję państwa [G. Jellinek]; ▪ wyjaśnia, na czym polegają trzy podstawowe cechy/atrybuty państwa [terytorialność, suwerenność, przymusowość]; ▪ rozpoznaje specyficzne cechy władzy państwowej; ▪ wyjaśnia, czym jest legitymizacja władzy; ▪ rozpoznaje poszczególne typy legitymizacji władzy [według M. Webera]; ▪ rozpoznaje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ podaje przykłady realizacji poszczególnych funkcji państwa; ▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy, schematy, wyniki badań opinii publicznej, teksty publicystyczne] informacje dotyczące państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje władzę jako zjawisko społeczne; ▪ charakteryzuje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ porównuje różne typy legitymizacji władzy [według M. Webera]; ▪ wyjaśnia różnicę między władzą państwową a władzą publiczną. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ analizuje i porównuje ze sobą różne definicje państwa [np. G. Jellinka, Arystotelesa, marksistów]; ▪ uzasadnia konieczność istnienia państwa; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. funkcji państwa we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opracowuje krytyczną analizę różnych teorii genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat funkcji państwa we współczesnym świecie, a także aktywnie uczestniczy w dyskusji, formułując odpowiednie argumenty.
Temat lekcji: Obywatel i obywatelstwo					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ obywatelstwo ▪ prawa i obowiązki obywatela polskiego ▪ nabywanie obywatelstwa ▪ bezpieczeństwa ▪ utrata obywatelstwa ▪ podwójne obywatelstwo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady praw i obowiązków obywatela polski; ▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć związanych z nabyciem obywatelstwa [prawo ziemi, prawo krwi]; ▪ podaje podstawowy sposób nabycia obywatelstwa polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest obywatelstwo; ▪ wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć związanych z nabyciem obywatelstwa [naturalizacja, repatriacja]; ▪ wyjaśnia, kim jest bezpieczeństwa; ▪ wyjaśnia, w jaki sposób można nabyć obywatelstwo polskie; ▪ wyjaśnia kwestię posiadania obywatelstwa kilku państw z uwzględnieniem przepisów prawa polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje i porównuje ze sobą sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; ▪ wyjaśnia, w jaki sposób i w jakich okolicznościach można utracić obywatelstwo, w tym obywatelstwo polskie; ▪ przedstawia problemy wynikające z braku obywatelstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje, w jaki sposób instytucja obywatelstwa funkcjonowała w różnych okresach historycznych; ▪ omawia zasadę wyłączności obywatelstwa; ▪ charakteryzuje działania ONZ służące ochronie bezpieczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odszukuje, analizuje i prezentuje informacje dotyczące sposobów nabywania obywatelstwa, możliwości posiadania wielu obywatelstw oraz sytuacji bezpieczeństwa w innych państwach.
Temat lekcji: Polityka					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ definicje pojęcia „polityka” ▪ współczesne koncepcje polityki ▪ konflikt polityczny ▪ kompromis polityczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady działań definiujących politykę; ▪ podaje przykłady współczesnych konfliktów politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia pochodzenie pojęcia „polityka”; ▪ podaje przykłady różnych definicji i koncepcji polityki; ▪ wymienia przyczyny konfliktów politycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje i porównuje ze sobą różne współczesne koncepcje polityki; ▪ analizuje przyczyny, przebieg i konsekwencje przykładowych konfliktów politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje i porównuje ze sobą różne historyczne definicje pojęcia „polityka”; ▪ omawia i analizuje destruktywne i konstruktywne strategie postępowania w trakcie konfliktu politycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje na forum informacje na temat wybranych konfliktów politycznych we współczesnym świecie.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na jakich zasadach i w jakich okolicznościach wypracowano wybrane kompromisy polityczne we współczesnym świecie. 			
Temat lekcji: Myśl polityczna					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ideologia polityczna ▪ doktryna polityczna ▪ program polityczny ▪ liberalizm ▪ konserwatyzm ▪ socjaldemokracja ▪ katolicka nauka społeczna ▪ komunizm ▪ faszyzm ▪ nazizm ▪ ruchy społeczne ▪ ruchy narodowe ▪ ruchy separatystyczne ▪ ruchy regionalne ▪ myśl propaństwowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjaldemokracji i katolickiej nauki społecznej; ▪ wymienia podstawowe założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu; ▪ wymienia podstawowe założenia ideowe ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych oraz myśli propaństwowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest myśl polityczna; ▪ przedstawia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyizmu, socjaldemokracji i katolickiej nauki społecznej; ▪ omawia podstawowe założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu; ▪ wymienia cechy charakterystyczne ruchów społecznych; ▪ porównuje rodzaje ruchów społecznych [ruchy rewolucyjne, reformatorskie, ekspresywne]; ▪ omawia założenia ideowe ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych oraz myśli propaństwowej; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „alterglobalizm”, „ekologizm”, „feminizm”; ▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, teksty publicystyczne] informacje dotyczące poglądów politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia różnicę między ideologią, doktryną i programem politycznym; ▪ wyjaśnia, czym jest ideologia polityczna; ▪ porównuje ze sobą myśl liberalną, myśl konserwatywną, myśl socjaldemokratyczną i katolicką naukę społeczną; ▪ wskazuje różnice w pojmowaniu równości, wolności i sprawiedliwości w ramach różnych nurtów myśli politycznej; ▪ wyjaśnia, na czym polega klasyfikacja poglądów politycznych na lewicowe i prawicowe; ▪ dokonuje krytyki założeń faszyzmu, nazizmu i komunizmu z uwzględnieniem praw człowieka i zasad demokracji; ▪ omawia genezę myśli faszystowskiej, nazistowskiej i komunistycznej oraz wymienia głównych przedstawicieli tych nurtów; ▪ analizuje przyczyny powstawania ruchów społecznych; ▪ porównuje ze sobą założenia myśli propaństwowej i anarchizmu; ▪ podaje przykłady ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia genezę myśli liberalnej, konserwatywnej i socjaldemokratycznej oraz katolickiej nauki społecznej, a także wymienia głównych przedstawicieli tych nurtów; ▪ charakteryzuje genezę, założenia i formy działania współczesnych ruchów feministycznych, ekologicznych, alterglobalistycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych ruchów narodowych, regionalnych, separatystycznych we współczesnym świecie; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. współczesnym ruchom feministycznym, ekologicznym i alterglobalistycznym, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Demokracja i jej geneza					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ demokracja przedstawicielska ▪ demokracja bezpośrednia i jej formy ▪ zasady demokracji ▪ geneza demokracji ▪ polskie tradycje demokratyczne ▪ ustroj PRL ▪ demokracja a autorytaryzm i totalitaryzm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje podstawową definicję pojęcia „demokracja”; ▪ wymienia podstawowe zasady demokracji [suwerenności ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu]; ▪ podaje przykładowe formy demokracji bezpośredniej i pośredniej; ▪ wyjaśnia, na czym polega powszechne prawo wyborcze; ▪ wymienia podstawowe cechy ustroju z okresu tzw. Polski Ludowej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia podstawowe zasady demokracji [suwerenności ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu]; ▪ wyjaśnia etymologię słowa „demokracja”; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją bezpośrednią a demokracją pośrednią; ▪ rozpoznaje podstawowe formy demokracji bezpośredniej [referendum, plebiscyt, inicjatywa ludowa, weto ludowe]; ▪ wymienia główne fazy procesu kształtowania się demokracji; ▪ wymienia główne fazy procesu upowszechniania się praw wyborczych; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją formalną a demokracją realną, ▪ omawia wpływ myśli oświeceniowej na proces kształtowania się fundamentów współczesnej demokracji; ▪ udowadnia, że rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierownicza rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych] miały charakter niedemokratyczny; ▪ porównuje ze sobą zasady i przepisy prawne zawarte w konstytucjach polskich z 1921 i 1952 roku. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia zasady i formy organizacyjne demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej; ▪ charakteryzuje średniowieczne reprezentacje stanowe, w tym przedstawia genezę współczesnego parlamentaryzmu; ▪ dokonuje krytycznej analizy ustroju demokratycznego, w tym wskazuje pozytywne i negatywne aspekty jego funkcjonowania; ▪ uzasadnia stwierdzenie o niedemokratycznym charakterze rozwiązań polityczno-ustrojowych z okresu tzw. Polski Ludowej [ludowładztwo, jednolitość władzy państwowej, społeczna własność środków produkcji, centralizm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat: <ul style="list-style-type: none"> - wad i zalet demokracji. - wyzwani stojących przed demokracją we współczesnym świecie, ▪ a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia podstawowe zasady ustrojowe zawarte w artykułach henrykowskich; ▪ przyporządkowuje do podstawowych zasad demokracji konkretne przepisy konstytucji marcowej; ▪ omawia rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierownicza rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych]. 		demokratyczny].	
Temat lekcji: Transformacja ustrojowa – od PRL do III RP					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ demokratyzacja ▪ transformacja ustrojowa ▪ reformy ▪ rewolucja ▪ komunizm ▪ Okrągły Stół ▪ dekomunizacja ▪ lustracja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje podstawowe elementy rewolucji i reformy rozumianych jako dwa modele zmiany ustroju państwa; ▪ wymienia główne postanowienia tzw. Okrągłego Stołu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ na wybranych przykładach przedstawia różne modele demokratyzacji; ▪ wskazuje podstawowe różnice między reformą a rewolucją rozumianymi jako dwa modele zmiany ustroju państwa; ▪ przedstawia główne etapy procesu demokratyzacji państwa polskiego; ▪ charakteryzuje główne postanowienia tzw. Okrągłego Stołu w Polsce; ▪ poprawnie posługuje się terminami „dekomunizacja” i „lustracja”; ▪ wymienia główne zasady regulujące proces lustracji w Polsce; ▪ przedstawia główne cechy wybranych modeli dekomunizacji i lustracji; ▪ rozwija skrótowiec „IPN”; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące społecznej oceny okresu tzw. Polski Ludowej oraz procesu transformacji ustrojowej państwa polskiego i lustracji; ▪ na podstawie dostępnej literatury [np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiewaka] omawia zróżnicowane oceny dotyczące epoki tzw. Polski Ludowej, funkcjonujące w pamięci społecznej, oraz przedstawia różne poglądy na kwestię rozliczenia tego okresu [w tym lustracji]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia założenia teorii demokratyzacji Samuela Huntingtona; ▪ wskazuje cechy reformy i rewolucji obecne w procesie demokratyzacji, który przebiegał w Polsce na przełomie lat 80. i 90. XX wieku; ▪ omawia główne elementy sporu dotyczącego oceny tzw. porozumień okrągłostołowych w Polsce; ▪ przedstawia etapy procesu dekomunizacji i lustracji w Polsce; ▪ charakteryzuje rolę Instytutu Pamięci Narodowej w procesie dekomunizacji i lustracji; ▪ ocenia wybrane modele dekomunizacji i lustracji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne etapy światowego procesu demokratyzacji w XIX i XX wieku; ▪ ocenia rolę Michała Gorbaczowa w procesie dekomunizacji; ▪ na podstawie dostępnej literatury [np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiewaka] dokonuje krytycznej analizy zróżnicowanych ocen dotyczących epoki tzw. Polski Ludowej, funkcjonujących w pamięci społecznej, oraz różnych poglądów na kwestię rozliczenia tego okresu [w tym lustracji]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy procesu demokratyzacji w Polsce z przełomu lat 80. i 90., w tym ocenia społeczno-ekonomiczne, polityczne i kulturowe skutki tych przemian.
Temat lekcji: Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ korupcja ▪ przeciwdziałanie korupcji ▪ nepotyzm ▪ populizm ▪ ruchy populistyczne ▪ demagogia ▪ klientelizm ▪ kumoterstwo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje zjawisko populizmu we współczesnej polityce; ▪ rozpoznaje patologie życia publicznego: korupcję, nepotyzm, demagogię, klientelizm i kumoterstwo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy populizmu; ▪ wymienia konsekwencje zjawiska populizmu we współczesnej polityce; ▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy, schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne] informacje dotyczące populizmu, demagogii, korupcji, nepotyzmu, klientelizmu i kumoterstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą populizm i demagogię; ▪ przedstawia czynniki sprzyjające rozwojowi korupcji oraz skutki tego procederu; ▪ charakteryzuje poznane metody przeciwdziałania korupcji i wymienia instytucje powołane do zwalczania tego zjawiska; ▪ analizuje dane dotyczące skali zjawiska korupcji w Polsce i na 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje wybrane ruchy populistyczne; ▪ charakteryzuje różne formy [w tym formy historyczne] nepotyzmu, demagogii, klientelizmu, kumoterstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat współczesnego populizmu, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ▪ gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat wybranego współczesnego ruchu populistycznego.

			<ul style="list-style-type: none"> świecie; wykazuje znaczenie klientelizmu w sprawowaniu władzy – na podstawie wybranej literatury [np. rozdziałów VIII i XIII pracy <i>Nierówna przyjaźń. Układy klientalne w perspektywie historycznej</i> Antoniego Mączaka, rozdziału IV rozprawy <i>Demokracja</i> Charles’a Tilly’ego oraz artykułu <i>Klany, kliki i zawłaszczone państwa</i> Janine R. Wedel]. 		
II. Społeczeństwo a polityka					
Temat lekcji: Społeczeństwo obywatelskie					
<ul style="list-style-type: none"> idee dotyczące społeczeństwa obywatelskiego i jego istota funkcje społeczeństwa obywatelskiego społeczeństwo obywatelskie w Polsce w XX wieku kapitał społeczny zaufanie społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne idee związane ze społeczeństwem obywatelskim; podaje przykłady codziennych zachowań sprzyjających budowaniu kapitału społecznego. lub prowadzących do jego zniszczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia główne idee związane ze społeczeństwem obywatelskim; wymienia główne etapy procesu kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w XX wieku oraz związane z tym procesem problemy; wyjaśnia znaczenie pojęć „kapitał społeczny” i „zaufanie społeczne”; wyjaśnia, jakie znaczenie mają zaufanie społeczne i kapitał społeczny dla właściwego funkcjonowania demokracji; odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące zaufania i kapitału społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje główne funkcje społeczeństwa obywatelskiego; przedstawia XIX-wieczne tradycje polskiego społeczeństwa obywatelskiego; omawia funkcje kapitału społecznego; porównuje poziom zaufania społecznego i kapitału społecznego w Polsce i w wybranych krajach europejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ze sobą różne koncepcje społeczeństwa obywatelskiego; charakteryzuje formy funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w czasach komunistycznych; formuluje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat kapitału społecznego oraz społeczeństwa obywatelskiego w Polsce i w wybranych państwach świata.
Temat lekcji: Organizacje pozarządowe					
<ul style="list-style-type: none"> trzeci sektor działalności społeczno-gospodarczej działalność organizacji pozarządowych stowarzyszenia fundacje organizacje pożytku publicznego think-tank 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady stowarzyszeń i fundacji o zasięgu ogólnopolskim; wymienia podstawowe cechy organizacji pozarządowych; wskazuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Polsce; odszukuje i prezentuje informacje na temat funkcjonowania wybranej organizacji z trzeciego sektora; charakteryzuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Polsce; wymienia formy społecznego wsparcia dla organizacji pożytku publicznego; odczytuje z dostępnych źródeł dane statystyczne dotyczące funkcjonowania organizacji trzeciego sektora; wymienia zakres niezbędnych uregulowań, które muszą zostać uwzględnione w statucie stowarzyszenia; przygotowuje według wzoru projekt statutu stowarzyszenia lub fundacji wyjaśnia, czym są think tanki i jaką rolę 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje trzy sektory działalności społeczno-gospodarczej w państwie; omawia procedurę rejestracji stowarzyszeń w Polsce; porównuje sposób zakładania oraz zasady funkcjonowania fundacji i stowarzyszeń w Polsce; interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej; analizuje różnorodne materiały źródłowe [źródła narracyjne, ikonograficzne] dotyczące organizacji z trzeciego sektora; przedstawia działalność wybranego think tanku. 	<ul style="list-style-type: none"> określa, jakie znaczenie ma funkcjonowanie organizacji z trzeciego sektora życia publicznego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; formuluje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje i przeprowadza kampanię społeczną mającą na celu wypromowanie wybranej organizacji pozarządowej; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji; aktywnie działa w jednej z organizacji pozarządowych.

		odgrywają.			
Temat lekcji: Spółdzielczość i organizacje zawodowe					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ spółdzielnia ▪ spółdzielczość w Polsce ▪ związek zawodowy ▪ związki zawodowe w Polsce ▪ organizacja pracodawców ▪ samorząd zawodowy ▪ grupa interesu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega spółdzielczość; ▪ podaje przykłady spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wymienia cele i przykładowe działania związków zawodowych; ▪ wymienia główne centrale związków zawodowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia rodzaje spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ charakteryzuje cele działalności związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych; ▪ podaje przykłady działań typowych dla związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych; ▪ wyjaśnia, czym jest grupa interesu; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące związków zawodowych, organizacji pracodawców, samorządów zawodowych i spółdzielni. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia związki zawodowe i centrale związkowe funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ prezentuje organizacje pracodawców funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ porównuje ze sobą cele i formy działania związków zawodowych i organizacji pracodawców; ▪ wyjaśnia, czym jest lobbing; ▪ interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania spółdzielni, związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia tradycje ruchu spółdzielczego w Polsce; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych; ▪ interpretuje przepisy prawne określające zasady prowadzenia lobbingu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych, oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych związku zawodowego, organizacji pracodawców, samorządu zawodowego lub spółdzielni.
Temat lekcji: Kultura polityczna					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ elementy kultury politycznej ▪ kultura polityczna jednostki ▪ typy kultury politycznej ▪ kultura polityczna w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady zachowań świadczących o poziomie kultury politycznej w danym społeczeństwie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa; ▪ charakteryzuje poszczególne typy kultury politycznej w ujęciu klasycznym; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [dane statystyczne, tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące postaw przyjmowanych przez członków społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i polityków. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje proces kształtowania się kultury politycznej jednostki i społeczeństwa; ▪ analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – kulturę polityczną wybranych społeczeństw, grup społecznych lub formacji politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje typy polityków według klasyfikacji Maxa Webera; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. kultury politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat kultury politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ przeprowadza na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną promującą wartości, działania lub postawy właściwe dla obywatelskiej kultury politycznej;
Temat lekcji: Postawy i zachowania polityczne					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ partycypacja polityczna ▪ formy partycypacji politycznej ▪ demokracja uczestnicząca ▪ aktywność wyborcza ▪ zgromadzenie publiczne ▪ petycje ▪ nieposłuszeństwo obywatelskie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przyczyny absencji wyborczej we współczesnych państwach demokratycznych, w tym w Polsce; ▪ wymienia formy konwencjonalnej partycypacji politycznej w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ podaje przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów „frekwencja wyborcza” i „absencja wyborcza”; ▪ odczytuje z różnych źródeł informacje dotyczące frekwencji wyborczej w Polsce; ▪ podaje przykłady czynników, które wpływają na zmianę preferencji politycznych wyborców w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wyjaśnia, czym jest partycypacja polityczna; ▪ wymienia formy niekonwencjonalnej partycypacji politycznej w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ podaje historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje frekwencję wyborczą w Polsce i w innych państwach demokratycznych; ▪ uzasadnia, że korzystanie przez obywateli z praw i wolności politycznych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji; ▪ charakteryzuje główne formy partycypacji politycznej: konwencjonalną, niekonwencjonalną, symboliczną; ▪ wyjaśnia, na czym polega demokracja uczestnicząca; ▪ interpretuje przepisy prawne dotyczące różnych form partycypacji politycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje i ocenia różne formy partycypacji politycznej; ▪ charakteryzuje i ocenia różne sposoby podnoszenia frekwencji wyborczej w państwach demokratycznych; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np.: - znaczenia partycypacji politycznej we współczesnej Polsce, - historycznym i współczesnym przejawom obywatelskiego nieposłuszeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np.: - znaczeniu partycypacji politycznej we współczesnej Polsce; - historycznym i współczesnym przejawom obywatelskiego nieposłuszeństwa, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

		<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe cechy obywatelskiego nieposłuszeństwa; sporządza według wzoru przykładową petycję. 			
Temat lekcji: Media masowe					
<ul style="list-style-type: none"> rodzaje mediów masowych funkcje mediów media społecznościowe czwarta władza media a debata publiczna media w Polsce media w państwach totalitarnych i autorytarnych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady mediów masowych; wymienia główne funkcje mediów; podaje przykłady dowodzące, że media wywierają wpływ na sprawowanie władzy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką rolę odgrywają współczesne media w debacie publicznej; zbiera i przedstawia informacje na temat przebiegu debaty publicznej dotyczącej wybranego problemu; omawia główne funkcje mediów; charakteryzuje główne typy mediów działających w Polsce; charakteryzuje wybrany tygodnik społeczno-polityczny wychodzący w Polsce – z uwzględnieniem grupy odbiorców, formy przekazu, orientacji ideologicznej, typu własności; wyjaśnia znaczenie terminów: „media masowe”, „media społecznościowe”, „czwarta władza”; podaje przykłady kontroli realizowanej przez media wobec organów władzy; odczytuje z różnorodnych źródeł [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące mediów masowych. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia główne etapy rozwoju mediów masowych; porównuje funkcjonowanie mediów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych [autorytarnych i totalitarnych]; wykazuje, że poziom krytycyzmu mediów często zależy od ich orientacji politycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje i ocenia funkcjonowanie wybranych mediów społecznościowych; formuluje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wpływu mediów społecznościowych na: <ul style="list-style-type: none"> - na życie młodych ludzi w Polsce, - funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, - przemiany społeczno-polityczne na świecie; - charakter debaty publicznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat przypadków ograniczania wolności mediów we współczesnych państwach demokratycznych i niedemokratycznych; organizuje debatę na forum społeczności szkolnej na temat wpływu mediów społecznościowych na: <ul style="list-style-type: none"> - życie młodych ludzi w Polsce, - funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, - przemiany społeczno-polityczne na świecie; - charakter debaty publicznej w Polsce, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Temat lekcji: Przekazy medialne					
<ul style="list-style-type: none"> fakty i opinie weryfikacja źródeł informacji fake newsy propaganda bańka informacyjna manipulacja w mediach mechanizmy manipulacji medialnej etyka dziennikarska Rada Etyki Mediów kampanie społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia w przekazach medialnych fakty od opinii; podaje przykłady manipulacji stosowanych w przekazach medialnych; wymienia podstawowe zasady etyki dziennikarskiej; podaje przykłady zagrożeń wynikających z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe mechanizmy manipulacji wykorzystywane w mediach; wymienia zasady krytycznej analizy przekazów medialnych; przedstawia rolę Rady Etyki Mediów w Polsce; właściwie posługuje się pojęciami: „propaganda”, „manipulacja”, „bańka informacyjna”, „kampania społeczna”; przedstawia zagrożenia wynikające z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów; określa cechy kampanii społecznych; omawia poszczególne etapy realizacji kampanii społecznej; przedstawia cele i zadania wybranej kampanii społecznej; wyjaśnia, jaką rolę odgrywają media społecznościowe we współczesnym życiu politycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krytycznej analizy wybranego przekazu medialnego; charakteryzuje wybrane mechanizmy manipulacji medialnej; podaje cechy propagandy; wymienia przyczyny powstawania baniek informacyjnych i zagrożenia wynikające z ich istnienia; analizuje przepisy prawne z <i>Karty etycznej mediów</i> obowiązującej w Polsce; analizuje przebieg wybranej kampanii społecznej, w tym ocenia trafność i efektywność działań podjętych w jej ramach; opracowuje ramowy program kampanii społecznej dotyczącej wybranego problemu z życia społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różnorodne przekazy medialne dotyczące wybranego problemu z życia publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem zastosowanych metod manipulacji; porównuje wybrane kampanie społeczne; ocenia, z uwzględnieniem zasad etyki dziennikarskiej, wybrany tygodnik społeczno-polityczny wydawany w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje i przeprowadza, np. na forum społeczności szkolnej, kampanię społeczną dotyczącą wybranego problemu życia społecznego.
Temat lekcji: Opinia publiczna					
<ul style="list-style-type: none"> istota opinii publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega badanie opinii publicznej i czemu ono służy. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe zasady badania opinii publicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje narzędzia wykorzystywane w badaniach opinii 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje możliwość wpływu opinii publicznej i postaw politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krytycznej analizy dotyczącej narzędzi, które służą do

<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania opinii publicznej ▪ sondaże ▪ sondaże a rzeczywistość 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia poszczególne etapy procesu przeprowadzania sondaży; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy] informacje dotyczące wyników badań opinii publicznej; ▪ właściwie posługuje się terminami: „badanie opinii publicznej”, „sondaż”; ▪ podaje przykłady ośrodków zajmujących się badaniem opinii publicznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ publicznej; ▪ przygotowuje i przeprowadza w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej dotyczący wybranego zagadnienia; ▪ podaje przykłady wpływu opinii publicznej i postaw politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie na decyzje organów władzy różnego szczebla. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpowszechnionych w społeczeństwie na decyzje organów władzy różnego szczebla; ▪ przedstawia w tabeli lub na wykresie wyniki przeprowadzonego przez siebie minisondażu opinii publicznej oraz przeprowadza ich analizę. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ badania opinii publicznej, oraz sposobów wykorzystywania wyników tego typu pomiarów.
III. Systemy partyjne i wyborcze					
Temat lekcji: Partie polityczne					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy i funkcje partii politycznych ▪ geneza partii politycznych ▪ rodzaje partii politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne funkcje i formy aktywności partii politycznych w państwach demokratycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cechy demokratycznych partii politycznych; ▪ charakteryzuje główne funkcje i formy aktywności partii politycznych w państwach demokratycznych; ▪ przedstawia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem; ▪ prawidłowo posługuje się terminem „polityka bez ideologii”; ▪ rozpoznaje przejawy polityki bez ideologii. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne etapy ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych; ▪ przedstawia typologie partii politycznych; ▪ omawia na wybranych przykładach zjawisko kryzysu partii politycznych; ▪ odczytuje z różnych źródeł [teksty narracyjne i normatywne, źródła ikonograficzne, wykresy i tabele prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące współczesnych partii politycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje podziały socjopolityczne występujące w Europie Zachodniej i Europie Środkowo-Wschodniej; ▪ opisuje partie polityczne z zastosowaniem diagramu Nolana; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat roli partii politycznych w społeczeństwie demokratycznym oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i przedstawia informacje dotyczące zjawiska kryzysu partii mainstreamowych w Europie.
Temat lekcji: Systemy partyjne					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rodzaje systemów partyjnych ▪ system partyjny a ustroj państwa ▪ systemy partyjne w wybranych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje główne cechy dwublokowego systemu partyjnego i systemu wielopartyjnego; ▪ wymienia główne cechy systemu monopartyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest system partyjny; ▪ wymienia główne cechy poszczególnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbięcia wielopartyjnego, kooperacji partii]; ▪ wymienia główne cechy systemów partyjnych w państwach niedemokratycznych [systemy: monopartyjny, partii hegemonicznej]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, że w państwach niedemokratycznych mogą istnieć systemy charakteryzujące się pozornym pluralizmem lub takie, w których partie nie mają realnego znaczenia; ▪ analizuje systemy partyjne w wybranych państwach demokratycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje zasady, uwarunkowania i konsekwencje funkcjonowania różnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbięcia wielopartyjnego, kooperacji partii]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zbiera, analizuje i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania systemów partyjnych w wybranych państwach demokratycznych i niedemokratycznych.
Temat lekcji: Partie polityczne w Polsce					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ status prawny partii politycznej ▪ finansowanie partii ▪ system partyjny w Polsce ▪ postulaty głównych partii politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cechy i cele działania partii politycznych; ▪ podaje nazwy głównych partii politycznych działających w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy <i>Konstytucji RP</i> dotyczące pluralizmu politycznego; ▪ charakteryzuje partie polityczne działające współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej – z uwzględnieniem reprezentowanych przez te ugrupowania ideologii; ▪ omawia pozycję poszczególnych partii politycznych w Polsce w świetle ostatnich wyborów parlamentarnych; ▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje fazy rozwoju systemu partyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ przedstawia i analizuje kryteria klasyfikacji partii politycznych w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Ustawy o partiach politycznych</i>; ▪ analizuje zasady finansowania partii politycznych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce; ▪ dokonuje analizy wybranych przepisów ze statutów partii politycznych działających w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

		dotyczące stosunku społeczeństwa polskiego do partii politycznych.			
Temat lekcji: Opozycja polityczna					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje opozycji politycznej ▪ zadania opozycji ▪ rodzaje opozycji ▪ opozycja w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest opozycja polityczna; ▪ wymienia partie należące do opozycji politycznej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia funkcje opozycji politycznej i przykłady realizowanych przez nią zadań; ▪ rozróżnia podstawowe rodzaje opozycji; ▪ podaje przykłady ograniczania praw opozycji we współczesnej polityce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między opozycją polityczną a opozycją parlamentarną; ▪ charakteryzuje rolę opozycji politycznej w wybranych procedurach sprawowania władzy; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „obstrukcja parlamentarna”, „koabitacja”; ▪ omawia – na współczesnych przykładach – przypadki ograniczania praw opozycji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje różne rodzaje opozycji politycznej; ▪ analizuje dyskurs współczesnej opozycji dotyczący ograniczania jej praw i ocenia trafność argumentów zgłaszanych przez polityków opozycyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy współczesnych podziałów w politycznych w Polsce.
Temat lekcji: Wybory i systemy wyborcze					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zasady wyborcze ▪ funkcje wyborów ▪ system większościowy ▪ system proporcjonalny ▪ system mieszany 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia konstytucyjne zasady wyborcze; ▪ podaje przykłady organów władzy publicznej wyłanianych w wyborach; ▪ podaje przykłady naruszania zasad regulujących procedury wyborcze; ▪ podaje główne cechy systemów wyborczych: proporcjonalnego i większościowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ wyjaśnia podstawowe zasady wyborcze; ▪ rozpoznaje systemy wyborcze: większościowy, proporcjonalny i mieszany; ▪ właściwie posługuje się terminem „próg wyborczy” [„klauzura zaporowa”]; ▪ przedstawia wpływ systemów wyborczych na kształt systemów partyjnych; ▪ przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym, które sprzyjają personalizacji wyborów i stabilności rządu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „równość formalna”, „równość materialna”, „wybory pluralne”, „nierówna reprezentacja”, „gerrymandering”; ▪ porównuje funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ przedstawia metody łamania zasad regulujących procedury wyborcze oraz przyczyny i skutki tego typu naruszeń; ▪ interpretuje przepisy z aktów prawnych określających zasady wyborcze. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje ze sobą poszczególne systemy wyborcze; ▪ porównuje różne metody przeliczania głosów w systemie proporcjonalnym i przedstawia konsekwencje ich zastosowania [metoda d’Hondta, metoda Sainte-Laguë, metoda Hare’a-Niemeyera]; ▪ analizuje argumenty na rzecz poszczególnych systemów wyborczych: większościowego, proporcjonalnego i mieszanego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat systemów wyborczych w wybranych państwach świata.
Temat lekcji: Kampania wyborcza					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ marketing polityczny ▪ kampania wyborcza ▪ slogany ▪ plakaty ▪ ulotki ▪ spoty ▪ memy ▪ internet w kampanii wyborczej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cele kampanii wyborczych; ▪ podaje przykłady form przekazu i środków perswazji wykorzystywanych w kampaniach wyborczych; ▪ podaje przykłady haseł wyborczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cechy kampanii wyborczej; ▪ wymienia główne formy przekazu i środki perswazji wykorzystywane w kampaniach wyborczych; ▪ wymienia główne cechy skutecznych haseł wyborczych; ▪ wyjaśnia, jaka jest rola internetu we współczesnych kampaniach wyborczych; ▪ podaje przykłady nieetycznego wykorzystywania mediów społecznościowych w kampaniach wyborczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje wybrane elementy kampanii wyborczej [w tym hasła wyborcze, slogany, plakaty, ulotki, spoty i memy internetowe] pod kątem ich skuteczności, atrakcyjności i zgodności z programem danej partii politycznej; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące kampanii wyborczych, w tym programy wyborcze partii politycznych; ▪ wyjaśnia, na czym polega wpływ sondaży przedwyborczych na wynik wyborów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje strategie wybranych partii politycznych w kilku ostatnich kampaniach wyborczych; ▪ wyjaśnia, z czego wynikają różnice między wynikami wyborów a wynikami sondaży przedwyborczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą zasad, które powinny być przestrzegane przez uczestników kampanii wyborczych w państwie demokratycznym, oraz bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
IV. Ustroje polityczne współczesnych państw					
Temat lekcji: Sprawowanie władzy					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmioty władzy ▪ podział organów państwowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega sprawowanie władzy; ▪ podaje przykłady działań 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podmioty sprawujące władzę; ▪ wskazuje środki sprawowania władzy; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia cechy pożądane u przywódców politycznych w państwie demokratycznym; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje różne style przywództwa politycznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy przywództwa politycznego na podstawie literatury

<ul style="list-style-type: none"> ▪ środki sprawowania władzy ▪ systemy sprawowania władzy [demokratyczny, autokratyczny] ▪ przywództwo ▪ przywództwo polityczne ▪ cechy przywódców politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykonywanych w ramach sprawowania władzy; ▪ wymienia przykładowe cechy przywódców politycznych w państwie demokratycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy pożądane u przywódców politycznych w państwie demokratycznym. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje sposoby sprawowania władzy w państwach demokratycznym i niedemokratycznym; ▪ na podstawie literatury [np. fragmentów rozprawy <i>Książe Niccolò Machiavellego</i> lub reportażu <i>Cesarz Ryszarda Kapuścińskiego</i>] wskazuje podstawowe mechanizmy sprawowania władzy. 	<p>np. fragmentów tekstu <i>Książe Niccolò Machiavellego</i> lub fragmentów tekstu <i>Cesarz Ryszarda Kapuścińskiego</i>.</p>	
Temat lekcji: Monarchie i republiki					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ forma rządu ▪ forma państwa ▪ monarchia dziedziczna ▪ monarchia elekcyjna ▪ ustroje polityczne współczesnych monarchii ▪ typy współczesnych monarchii ▪ monarchia ▪ kompetencje głowy państwa we współczesnych monarchiach ▪ sukcesja ▪ porządek sukcesji ▪ elekcja ▪ rola głowy państwa w republice ▪ funkcje prezydenta ▪ wybór prezydenta ▪ kolegialne głowy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje typy współczesnych monarchii; ▪ wymienia współczesne monarchie europejskie; ▪ podaje podstawowe formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cechy współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych, parlamentarnych; ▪ właściwie posługuje się terminami „forma rządu” i „forma państwa”; ▪ przedstawia sposoby wyboru głowy państwa wykorzystywane we współczesnych republikach; ▪ wymienia klasyczne kompetencje głowy państwa we współczesnych systemach republikańskich; ▪ charakteryzuje podstawowe formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje współczesne monarchie absolutne, konstytucyjne i parlamentarne; ▪ analizuje normy dotyczące sukcesji we współczesnych monarchiach; ▪ porównuje znaczenie terminów „forma rządu” i „forma państwa”; ▪ podaje przykłady kolegialnych organów pełniących funkcję głowy państwa; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje informacje dotyczące funkcjonowania kolegialnej głowy państwa w wybranych państwach świata; ▪ gromadzi i przedstawia informacje na temat kompetencji głowy państwa w wybranej monarchii współczesnej; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do głowy państwa w wybranych państwach świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą zagadnienia przyszłości monarchii we współczesnym świecie [uczniowie rozważają problem na przykładzie monarchii brytyjskiej], a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Władza ustawodawcza					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ parlament ▪ parlament jednoizbowy ▪ parlament dwuizbowy ▪ proces legislacyjny ▪ funkcjonowanie parlamentu ▪ organy wewnętrzne parlamentu ▪ mandat parlamentarny ▪ immunitet parlamentarny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest parlament; ▪ wymienia funkcje parlamentu w państwie demokratycznym; ▪ właściwie posługuje się terminami: „mandat” i „immunitet”. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje funkcje legislatywy w państwie demokratycznym: ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; ▪ różni od siebie struktury parlamentu: monokameralną i bikameralną; ▪ rozpoznaje dwa podstawowe tryby pracy parlamentu; ▪ właściwie posługuje się terminami: „inicjatywa ustawodawcza”, „proces legislacyjny”, „legislacyja”; ▪ wyjaśnia, na czym polega zasada jawności obrad parlamentu; ▪ wyjaśnia, na czym polega mandat wolny i mandat związany; ▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach; ▪ porównuje immunitety parlamentarne: formalny i materialny; ▪ analizuje wady i zalety immunitetów parlamentarnych: formalnego i materialnego; ▪ wymienia konsekwencje stosowania mandatu wolnego i mandatu związanego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia uwarunkowania wpływające na funkcjonowanie bikameralnych parlamentów; ▪ przedstawia argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wad i zalet monokameralnej i bikameralnej struktury parlamentu; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy ustawodawczej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ▪ gromadzi, analizuje, porównuje i przedstawia informacje na temat parlamentów w wybranych państwach świata [struktura, zasady regulujące proces legislacyjny, organizacja wewnętrzna].

Temat lekcji: Władza wykonawcza					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ modele władzy wykonawczej ▪ głowa państwa ▪ rząd ▪ sposoby wyłaniania rządu ▪ odpowiedzialność polityczna ▪ koalicja rządowa ▪ typy koalicji rządowych ▪ rząd mniejszościowy ▪ współrządzenie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polegają zadania władzy wykonawczej; ▪ podaje przykłady organów władzy wykonawczej; ▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w państwie demokratycznym głowa państwa oraz premier/kancelerz; ▪ wymienia etapy typowego procesu tworzenia rządu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ właściwie posługuje się terminami: „egzekutywa”, „wotum zaufania”; ▪ rozróżnia dwa modele władzy wykonawczej: monokratyczny i dualistyczny; ▪ wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność polityczna [indywidualna i kolegialna]; ▪ wyjaśnia, na czym polega funkcjonowanie rządów: koalicyjnego, większościowego i mniejszościowego; ▪ przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych; ▪ wymienia różne możliwe typy relacji między głową państwa a rządem; ▪ wyjaśnia, na czym polega zjawisko koabitacji, odwołując się do przykładów znanych z Republiki Francuskiej; ▪ charakteryzuje relacje między premierem i jego gabinetem a monarchą w Wielkiej Brytanii. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje sposób powoływania rządu w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej; ▪ porównuje rozwiązania regulujące kwestię odpowiedzialności politycznej w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej; ▪ porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych, z uwzględnieniem ich stabilności i dostępnych im możliwości działania; ▪ porównuje funkcjonowanie koalicji rządowych w Republice Federalnej Niemiec i Republice Francuskiej; ▪ odczytuje z różnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje różne typy koalicji rządowych; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy wykonawczej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania organów władzy wykonawczej w wybranych państwach świata.
Temat lekcji: Systemy polityczne					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ system parlamentarno-gabinetowy ▪ system prezydencki ▪ system kanclerski ▪ system semiprezydencki ▪ system parlamentarno-komitetowy ▪ system superprezydencki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przyporządkowuje do wybranych państw [Wielka Brytania, Francja, Niemcy, Szwajcaria, USA, Rosja] funkcjonujące w nich systemy rządów; ▪ podaje typowe cechy systemów parlamentarno-gabinetowego i prezydenckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest system polityczny; ▪ określa, które systemy rządów dominują na poszczególnych kontynentach; ▪ wymienia podstawowe cechy systemów: <ul style="list-style-type: none"> - parlamentarno-gabinetowego, - prezydenckiego, - kanclerskiego, - semiprezydenckiego, - parlamentarno-komitetowego, - superprezydenckiego; ▪ charakteryzuje podstawowe rozwiązania ustrojowe [organy, ich kompetencje i łączące je wzajemne zależności] funkcjonujące w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, Szwajcarii, USA i Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów; ▪ charakteryzuje pozycję i kompetencje głowy państwa w systemach prezydenckim i superprezydenckim; ▪ porównuje pozycję i kompetencje szefa rządu w systemach parlamentarno-gabinetowym i kanclerskim; ▪ wymienia rozwiązania charakterystyczne dla systemów rządów funkcjonujących w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, USA, Szwajcarii i Rosji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ze sobą elementy klasycznych systemów rządów: <ul style="list-style-type: none"> - uprawnienia głowy państwa, - relacje głowy państwa z rządem, - relacje między organami władzy ustawodawczej i wykonawczej; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów rządów w wybranych państwach świata. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat wybranych systemów rządów we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
Temat lekcji: Współczesne ustroje terytorialno-prawne					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ państwo jednolite, ▪ państwo złożone ▪ federacja ▪ konfederacja ▪ unia realna ▪ terytorium autonomiczne ▪ dezintegracja państw złożonych ▪ władze regionalne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między państwem unitarnym a złożonym; ▪ wymienia przykłady państw o złożonej strukturze terytorialno-prawnej; ▪ podaje przykłady terytoriów autonomicznych funkcjonujących w Europie i na świecie; ▪ wymienia przykłady procesów dezintegracyjnych przebiegających we współczesnej Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady państw unitarnych i złożonych we współczesnym świecie; ▪ wymienia podstawowe rodzaje państw złożonych; ▪ wymienia przyczyny ustanawiania terytoriów autonomicznych; ▪ wyjaśnia, na czym polega autonomia; ▪ przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje sytuację terytoriów autonomicznych w wybranych państwach europejskich; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie; ▪ porównuje rozwiązania terytorialno-prawne występujące w państwach złożonych różnego typu; ▪ porównuje kompetencje i znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do ustrojów terytorialno-prawnych funkcjonujących w Republice Francuskiej, Królestwie Hiszpanii, Republice Federalnej Niemiec, Konfederacji Szwajcarskiej i w innych państwach świata; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat szans i zagrożeń wynikających z procesów dezintegracji terytorialnej w wybranych państwach 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat współczesnych procesów dezintegracji terytorialnej w Europie i na świecie; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą szans i zagrożeń wynikających z procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie, a także bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji.

		<ul style="list-style-type: none"> Szwajcarska]; przedstawia przyczyny i przejawy procesów dezintegracyjnych we współczesnej Europie; właściwie posługuje się terminami: „agresja”, „implozja”, „secesja”, „likwidacja państwa”. 	organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska].	współczesnych.	
Temat lekcji: Systemy polityczne państw niezachodnich					
<ul style="list-style-type: none"> reżim polityczny metody sprawowania władzy reżim demokratyczny reżim autorytarny reżim totalitarny reżim hybrydowy wskaźnik demokratyzacji 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania demokracji; wymienia przykładowe cechy państw autorytarnego i totalitarnego; podaje historyczne i współczesne przykłady państw autorytarnych i totalitarnych. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje przejawy zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania demokracji; wymienia cechy państw autorytarnego i totalitarnego; charakteryzuje reżim hybrydowy; przedstawia cechy wybranego niezachodniego reżimu demokratycznego lub hybrydowego [np. reżimu w Wielonarodowym Państwie Boliwia, Republice Indii, Republice Południowej Afryki czy Republice Singapuru]; przedstawia cechy wybranego niezachodniego reżimu niedemokratycznego [np. w Arabii Saudyjskiej, Białorusi, Chinach, Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej i Turkmenistanie]. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje cechy państw totalitarnych i autorytarnych; odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące systemów politycznych funkcjonujących w państwach niezachodnich; na podstawie danych statystycznych ukazujących wskaźnik demokracji w różnych państwach ocenia poziom przestrzegania standardów demokratycznych na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów politycznych funkcjonujących w wybranych państwach niezachodnich; wyjaśnia, na czym polegają metody badania jakości demokracji [na przykładzie wskaźnika demokracji]. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat wybranych niezachodnich reżimów: demokratycznego, hybrydowego i niedemokratycznego.
V. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej					
Temat lekcji: Konstytucja RP					
<ul style="list-style-type: none"> geneza uchwalenia <i>Konstytucji RP</i> cechy <i>Konstytucji RP</i> preambuła <i>Konstytucji RP</i> zasady ustrojowe w <i>Konstytucji RP</i> stany nadzwyczajne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy polskiej konstytucji; wymienia zasady konstytucyjne; wyjaśnia znaczenie zasad dotyczących: <ul style="list-style-type: none"> - suwerenności narodu, - podziału i równowagi władz. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym <i>Konstytucja RP</i> różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; wyjaśnia, na czym polegają szczególna treść, szczególna forma i szczególna moc <i>Konstytucji RP</i>; przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Polsce; właściwie posługuje się terminami: „preambuła”, „nowelizacja konstytucji”; wyjaśnia znaczenie zasad ustrojowych zawartych w <i>Konstytucji RP</i>: <ul style="list-style-type: none"> - zasady republikańskiej formy rządu, - zasady demokratycznego państwa prawa, - zasady unitarnej formy państwa, - zasady suwerenności narodu, - zasady konstytucjonalizmu, - zasady gwarancji praw i wolności, - zasady podziału i równowagi władz, - zasady pluralizmu politycznego i społecznego, - zasady decentralizacji władzy publicznej, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i>; na podstawie schematów, tekstów narracyjnych odczytuje informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i>; prawidłowo posługuje się jednostkami redakcyjnymi <i>Konstytucji RP</i>; przedstawia warunki wprowadzania stanów nadzwyczajnych w Polsce; interpretuje przepisy prawne <i>Konstytucji RP</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje genezę uchwalenia obowiązującej <i>Konstytucji RP</i>; charakteryzuje cechy i strukturę polskiej ustawy zasadniczej; analizuje zasady ograniczania praw i wolności człowieka w okresie stanów nadzwyczajnych. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na terenie szkoły kampanię społeczną propagującą znajomość zasad <i>Konstytucji RP</i>.

		<ul style="list-style-type: none"> - zasady samorządności, - zasady społecznej gospodarki rynkowej. 			
Temat lekcji: Procedury demokratyczne w Polsce					
<ul style="list-style-type: none"> wybory zasady wyborów w Polsce organy wybierane w Polsce przymiotniki wyborcze ordynacja wyborcza demokracja bezpośrednia referendum inicjatywa ludowa partycypacja konsultacje informowanie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie wyborów w państwie demokratycznym; wymienia konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; wyjaśnia, czym są referendum i inicjatywa ludowa. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; wymienia obowiązujące w Polsce zasady przeprowadzania wyborów do Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego, organów samorządu terytorialnego; właściwie posługuje się terminami: „czynne prawo wyborcze”, „bierne prawo wyborcze”, „większość względna”, „większość bezwzględna”, „okręg wyborczy”, „obwód głosowania”, „mandat”, „próg wyborczy”, „partycypacja”; wyjaśnia, na czym polega partycypacja; wyjaśnia wpływ przeprowadzania konsultacji i informowania społeczeństwa przez organy władzy na poziom partycypacji obywatelskiej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zasady i procedury przeprowadzania wyborów do Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego i organów samorządu terytorialnego oraz na Prezydenta RP; odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce; wyjaśnia co to znaczy, że wynik referendum jest wiążący; przedstawia zasady organizacji referendum różnego typu w Polsce; wyjaśnia, jakie są zasady realizacji inicjatywy ludowej w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i <i>Kodeksu wyborczego</i>; porównuje zasady organizacji referendum różnego typu w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu np. zwiększenie poziomu partycypacji obywatelskiej wśród uczniów.
Temat lekcji: Parlament RP					
<ul style="list-style-type: none"> Sejm RP Senat RP funkcje polskiego parlamentu organy Sejmu RP i Senatu RP Zgromadzenie Narodowe Marszałkowie Sejmu i Senatu RP komisje parlamentarne Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu Prezydium Sejmu, Prezydium Senatu Konwent Seniorów głosowanie w polskim parlamencie rodzaje większości parlamentarnej kluby i koła poselskie mandat posła/senatora immunitet parlamentarny 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia główne kompetencje i funkcje Sejmu RP i Senatu RP; wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów; wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny; wymienia organy tworzące Zgromadzenie Narodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje główne kompetencje i funkcje Sejmu RP i Senatu RP; wymienia główne organy Sejmu RP i Senatu RP; wymienia główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce; wyjaśnia, czym jest mandat wolny; wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego; wymienia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego; podaje zasady określające poszczególne większości parlamentarne: zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną; wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu RP; wyjaśnia znaczenie terminów: „mandat poselski”, „mandat senatorski”, „kadencja”, „klub poselski”, „koło poselskie”, „kworum”; sporządza, na podstawie własnych obserwacji, notatkę prasową o przebiegu wybranych obrad Sejmu RP lub Senatu RP. 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje wystąpienie dotyczące sprawy, której poświęcone były obserwowane przez niego obrady Sejmu RP lub Senatu RP; przedstawia skład i główne zadania organów Sejmu RP i Senatu RP; omawia sytuacje, w których następuje wygaśnięcie mandatu poselskiego lub senatorskiego; porównuje immunitet materialny z immunitetem formalnym; odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje relacje między legislatywą a egzekutywą w Polsce; interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego; buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji dotyczącej np. <ul style="list-style-type: none"> - instytucji immunitetu poselskiego, - roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP. 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą np.: <ul style="list-style-type: none"> - instytucji immunitetu poselskiego, - roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Temat lekcji: Prezydent RP					
<ul style="list-style-type: none"> pozycja ustrojowa Prezydenta RP funkcje 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje i kompetencje Prezydenta RP; wyjaśnia, co to jest kontrasygnata; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje funkcje i kompetencje Prezydenta RP; charakteryzuje rolę Prezydenta RP; 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, Sejmem RP i Senatem RP; 	<ul style="list-style-type: none"> buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji 	<ul style="list-style-type: none"> organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kwestii ewentualnego

<ul style="list-style-type: none"> Prezydenta RP kompetencje Prezydenta RP zadania Prezydenta RP prerogatywy Prezydenta RP odpowiedzialność Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia osoby, które sprawowały urząd Prezydenta RP po 1989 roku. 	<ul style="list-style-type: none"> - w polityce zagranicznej, - jako zwierzchnika sił zbrojnych, - w sprawach związanych z bezpieczeństwem państwa; omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP; wymienia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; wyjaśnia znaczenie zasady kontrasygnaty; określa rolę prerogatyw dla pozycji ustrojowej Prezydenta RP. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje relacje pomiędzy Prezydentem RP a organami władzy sądowniczej; wykazuje, że w Polsce funkcjonują niektóre elementy systemu semiprezydencyjnego; odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP. 	<ul style="list-style-type: none"> ustrojowej Prezydenta RP; wyjaśnia, czym jest delikt konstytucyjny; charakteryzuje źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; interpretuje przepisy prawne z Konstytucji RP i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP. 	<p>wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.</p>
Temat lekcji: Rada Ministrów RP					
<ul style="list-style-type: none"> pozycja ustrojowa Rady Ministrów kompetencje Rady Ministrów skład Rady Ministrów zadania Prezesa Rady Ministrów procedury powołania rządu odpowiedzialność Rady Ministrów wotum nieufności wotum zaufania działy administracji rządowej struktura administracji publicznej administracja zespolona administracja niezespolona województwie służba cywilna 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia skład Rady Ministrów RP; podaje kompetencje Rady Ministrów RP; wymienia podstawowe elementy procedury powołania Rady Ministrów; wyjaśnia, czym jest wotum nieufności; wymienia zasady postępowania obowiązujące urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zadania Prezesa Rady Ministrów; omawia poszczególne sposoby powoływania Rady Ministrów; wymienia sytuacje, w których premier składa dymisję Rady Ministrów; przedstawia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności i wotum nieufności wobec poszczególnych ministrów; omawia zasady konstytucyjnej odpowiedzialności członków rządu; wymienia podstawowe obszary działania rządu; charakteryzuje strukturę administracji publicznej w Polsce; charakteryzuje rolę wojewody i wymienia jego zadania; wyjaśnia, czym jest służba cywilna, i wymienia jej zadania. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zasady i mechanizmy regulujące wyłanianie rządu w Rzeczypospolitej Polskiej z analogicznymi procedurami obowiązującymi w Republice Federalnej Niemiec; charakteryzuje relacje między Radą Ministrów a Prezydentem RP, Sejmem RP i Senatem RP; wyjaśnia, na czym polega różnica między administracją zespoloną a administracją niezespoloną; omawia zasady organizacji służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej; wykazuje, że w Polsce występują elementy systemów parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego; odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Rady Ministrów i pozostałych organów administracji publicznej; porównuje ze sobą procedury powoływania Rady Ministrów RP [procedura I, II i III]; charakteryzuje poszczególne działy administracji rządowej. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat pracy wybranych ministrów i ministerstw w Rzeczypospolitej Polskiej.
Temat lekcji: Sądy i trybunały					
<ul style="list-style-type: none"> władza sądownicza wymiar sprawiedliwości konstytucyjne zasady działania wymiaru sprawiedliwości struktura sądownictwa w Polsce Sąd Najwyższy sądy powszechne sądy administracyjne Naczelny Sąd Administracyjny Trybunał Konstytucyjny sędziowie Trybunału 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie zasad dotyczących niezawisłości sędziów i niezależności sądów; omawia strukturę sądownictwa w Rzeczypospolitej Polskiej; wymienia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega różnica między władzą sądowniczą a wymiarem sprawiedliwości; charakteryzuje konstytucyjne zasady regulujące funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości: <ul style="list-style-type: none"> - zasadę instancyjności, - zasadę udziału obywateli w postępowaniu sądowym, - zasadę jednolitości sądów, - zasadę prawa do sądu, - zasadę jawności postępowania sądowego; omawia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziowskiej; wymienia zasady powoływania ławników i charakteryzuje ich rolę w postępowaniu sądowym; odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Rzeczypospolitej Polskiej; przedstawia procedurę postawienia danej osoby przed Trybunałem Stanu; omawia procedurę kontroli konstytucyjności źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> formuluje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy; wyjaśnia, jakie jest znaczenie Trybunału Konstytucyjnego w polskim systemie prawnym, odwołując się do przykładów rozstrzygniętych przez niego spraw; interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do sądów i trybunałów; omawia zasady powoływania członków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego. 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Konstytucyjnego Trybunał Stanu ▪ Krajowa Rada Sądownictwa 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia strukturę Sądu Najwyższego; ▪ wymienia zadania sądów rejonowego, okręgowego i apelacyjnego; ▪ charakteryzuje zadania i strukturę sądownictwa administracyjnego; ▪ wymienia kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje strukturę i przedstawia sposób powoływania Krajowej Rady Sądownictwa. 		
Temat lekcji: Organy kontroli państwowej i ochrony prawa					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Najwyższa Izba Kontroli ▪ Rzecznik Praw Obywatelskich ▪ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji ▪ prokuratura 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia zadania Najwyższej Izby Kontroli i Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ wymienia zadania prokuratury. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres kontroli przeprowadzanych przez ten organ; ▪ charakteryzuje sposób powoływania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawia jego zadania i formy podejmowanych przez niego aktywności; ▪ wymienia zadania Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji; ▪ charakteryzuje strukturę prokuratury i wymienia jej zadania; ▪ wymienia obowiązki prokuratora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje organizację Najwyższej Izby Kontroli; ▪ omawia warunki składania skargi do Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do organów kontroli państwowej i ochrony prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat np.: <ul style="list-style-type: none"> - zakresu wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK i jej wyników, - zadań i form aktywności Rzecznika Praw Obywatelskich.
Temat lekcji: Samorząd terytorialny w Polsce					
<ul style="list-style-type: none"> ▪ struktura samorządu terytorialnego ▪ zadania samorządu terytorialnego ▪ organy samorządu terytorialnego i ich kompetencje <ul style="list-style-type: none"> ▪ gmina ▪ powiat ▪ województwo ▪ zadania własne ▪ zadania zlecone ▪ finansowanie jednostek samorządu terytorialnego ▪ budżet ▪ nadzór nad działaniami samorządu terytorialnego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny; ▪ wymienia szczeble i główne organy samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ podaje przykładowe źródła dochodu samorządu terytorialnego; ▪ wymienia zadania gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie zasad regulujących działania samorządu terytorialnego w Polsce [zasady subsydiarności i decentralizacji]; ▪ wymienia zadania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wymienia źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego; ▪ omawia zasady tworzenia budżetu jednostek samorządu terytorialnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje strukturę i kompetencje poszczególnych organów samorządu terytorialnego [w gminie, powiecie i województwie]; ▪ przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ porównuje organizację władzy w gminach różnego typu; ▪ przedstawia strukturę subwencji ogólnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prezentuje strukturę budżetu swojej gminy [źródła dochodu, wydatki, sposób uchwalenia uchwały budżetowej, formy kontroli realizacji budżetu]; ▪ organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na której terenie znajduje się jego szkoła; ▪ przygotowuje przykładowy wniosek dotyczący budżetu partycypacyjnego swojej gminy.

Opracowanie: Barbara Furman